

Per Øverland: Historieglimt 209

-

Alterbildet i Bakke kirke

Maleriet på alteret i Bakke kirke er ikke så gammelt som kirkehuset. Selve bygningen er fra 1715 og feiret sitt 300-årsjubileum i 2015. Maleriet er likevel et klenodium som har vært på plass i omtrent 150 år. Det er malt og kom på plass i 1833. Som takk for bildet fikk kunstneren fra menigheten en kaffekanne i sølv til 45 spesiedaler. Det er et kunstverk som alle kan komme og se gratis.

Alterbilde, Bakke kirke. Foto: Bjørn Lien.

Lysforholdene er litt vanskelige. Både i dagslys og ved ulike kunstige belysninger har tilskueren besvær med å se detaljene klart. Det blir lett gjenskinns på bildeflaten. Det er vrient å få et godt inntrykk av bildet, men det lønnet seg å se nøye på det og meditere over det.

Motivet er hentet fra Getsemane hage. Bildet er mørkt. Bare ansiktet til Jesus trer frem fra den mørke bakgrunnen sammen med et hode av en engel. I de nytestamentlige beretningene om lidelseshistorien er det ikke nevnt noe om at en engel møtte Jesus i Getsemane. Det er et innslag som maleren har lagt inn. Kan det forsvares? Jo, bestemt. Hvert menneske har sin skytsengel. Den allmektige har sine representanter overalt. Hans tjenere som bringer hans budskap og hans trøst og hjelp er aldri langt borte fra noe menneske. Det skjedde mye i Getsemane denne natten. To ganger slet Jesus seg bort fra sine disipler for å

be. Han hadde bedt dem våke med seg, men begge gangene kom han tilbake og fant dem sovende til sin store skuffelse. Etter alle begivenhetene de hadde vært gjennom er det ikke overraskende at de er trette. Dessuten er det tydelig at hans tolv venner hadde vanskelig for å fatte omfanget av det som skjedde. Jesus visste hva som var i ferd med å skje. Han hadde gjort sitt beste for å forberede sine venner, men det var for stort og overveldende for dem. Jesus bad sin far om at han måtte bli spart for lidelsen dersom det på noen måte kunne forenes med den himmelske fars vilje. Han føler at hans Gud er langt borte fra ham. Ropet senere fra korset: «*Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg!*» forteller nok også hva han følte i hagen. Derfor har engelen som kunstneren har malt inn sammen med Jesus, en dobbelt betydning. Den himmelske far er både fjern og nær på samme tid. Bak engelen har kunstneren satt inn en hånd med et drikkebeget, en alterkalk. «*Abba Far! Alt er mulig for deg. Ta dette beget fra meg! Men ikke som jeg vil, men som du vil.*»

Bildet av Jesus i Getsemane hage er fra det dramatiske tidsrommet mellom da han spiste nattverdmåltidet med sine disipler og korsfestelsen på Golgata. Vårt bilde er valgt midt i den dramatiske utviklingen av lidelseshistorien. Nettopp fordi det er valgt i et stille øyeblikk denne natten, forteller det uten ord meget sterkt hva det hele dreier seg om. En genial kunstner har lagt uendelig mye i svært enkle virkemidler. Det store mørke feltet omkring de to lysende hodene kan i første rekke ses som natten de befinner seg i. Likevel ligger hele den dramatiske fortellingen om Jesus denne natten i det mørke feltet. I løpet av nattverdmåltidet om kvelden da Jesus og de tolv hadde feiret det tradisjonelle jødiske påskemåltidet, hadde Jesus brutt brødet og gitt dem av vinen i Velsignelsens beger. Brødet skulle minne om at kroppen til Jesus skulle brytes i stykker og hans blod renne. Hans død ble utvetydig forberedt og skulle minnes i tiden etterpå. Et annet mørkt trekk fra måltidet var forræderen Judas Iskariot. Videre fortelles med det mørke feltet om det fullførte forræderiet, lidelsesgangen med korset og selve korsfestelsen. Jo, den stille stunden som bildet viser, har en mørk ramme som meditasjonen over bildet kan gi tilskueren en stor og rik opplevelse med innblikk i frelsens mysterium.

Kunstneren var en uhyre begavet person. Gustav Adolph Lammers (1802-1878) var utdannet både som arkitekt, kunstmaler og teolog. Han studerte

teologi ved Det Kongelige Fredriks Universitet i Christiania samtidig som han gikk på Den Kongelige Tegneskole hos Hans Linstow, slottsarkitekten. Han ble teologisk kandidat i 1825 og tok praktisk teologisk eksamen to år senere. Fra 1827 til 1835 var han i Trondhjem som prest ved Hospitalskirken. Der malte han alterbildet som fremdeles er på plass. Han var omgangsvenn med biskop Peder Olivarius Bugge. Begge var preget av herrnhutismen som var en pietistisk trosretning. Lammers var sogneprest i Bamble 1835 til 1848. Der var han arkitekt for den kirka som ble reist i 1845 og som står der i dag. I 1848 ble han sogneprest i den store Skien kirke. Der i byen fikk han bygd landets første bedehus i 1850 og stiftet landets første indremisjonsforening i 1853. Han var forarget over slappheten i Statskirken og ville ha større alvor inn i ordningene. Han ble på sett og vis landets første moderne «kjendis» da han 2. juli 1856 gjorde kjent fra prekestolen at han der og da la ned sitt embete og ville starte en fri kirke. Han var nok inspirert av Søren Kierkegaards stridsskrift *Øyeblikket*. Henrik Ibsen tok ham til modell for *Brand*! 4. juli 1856 startet han Den frie evangelisk-christelige menighet. Det kom snart en rekke slike menigheter rundt i landet, men de forble små. Det ble splittelse og noen ble baptister. Lammers hadde nok tenkt at det ville gå i Norge som i Skottland der den frie kirke ble like stor som statskirken. I Skottland gikk de to kirkene sammen igjen. De hadde samme trosbekjennelse. Heller ikke Lammers ville ha noen ny trosbekjennelse. Misjonskirken i Norge regner seg som en fortsettelse av de lammerske frimenigheter. I 1860 vendte Lammers tilbake til Den norske kirke. Han fikk senere noen få vikartjenester, men levde av sin kunst. Han var en spennende mann som Bakke menighet kan være stolt av å ha et maleri av.